

SCHUBE T. 1925. Ergebnisse der Durchforschung der schlesischen Gefässpflanzenwelt im Jahre 1919–1924. – Jahrber. Schles. Gesell. vaterl. Cultur **97**: 75–81.

ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.). 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. s. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

SYLWIA NOWAK i ARKADIUSZ NOWAK, *Zakład Biologii Roślin, Katedra Biosystematyki, Uniwersytet Opolski, ul. Oleska 48, PL-45-052 Opole, Polska; e-mail: snowak@uni.opole.pl, anowak@uni.opole.pl*

Przyjęto do druku: 25.02.2008 r.

Nowe stanowisko *Pedicularis sylvatica* (Scrophulariaceae) na Płaskowyżu Kolbuszowskim (SE Polska)

Pedicularis sylvatica L. (gnidosz rozesłany) jest gatunkiem półpasożytniczym, charakterystycznym dla podmokłych psiar z klasy *Nardo-Callunetea* (MATUSZKIEWICZ 2006). W Polsce południowo-wschodniej posiada zaledwie kilkanaście stanowisk (ZAJĄC & ZAJĄC 2001). Podobnie jak inne gnidosze, objęty jest ścisłą ochroną gatunkową (ROZPORZĄDZENIE... 2004).

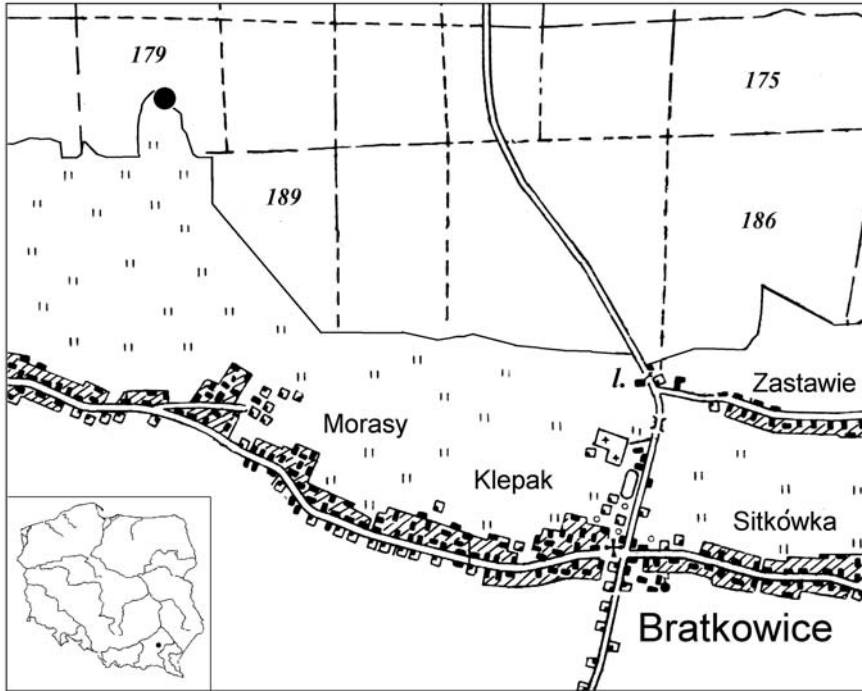
Stanowiska podawane dotychczas z Płaskowyżu Kolbuszowskiego (KARCZMARZ & PACZOS 1977; DUBIEL i in. 1979; ZAJĄC & ZAJĄC 2001), z uwagi na brak nowszych opracowań florystycznych dla tego terenu, wymagają sprawdzenia.

Nowe stanowisko znajduje się na terenie miejscowości Bratkowice (ok. 10 km w kierunku NW od Rzeszowa), przy oddziale 179 leśnictwa Bugaj (Ryc. 1), w kwadracie ATPOL o boku 2 km – FF 5321. Położone jest w podmokłym miejscu, na skraju zarastającej psiary, w pobliżu rowu melioracyjnego.

W celu dokładnej charakterystyki siedliska, w miejscu gdzie gatunek występował najliczniej, wydzielono jednolity płat roślinności (ok. 100 m²) i wykonano zdjęcie fitosocjologiczne:

15.06.2007., teren płaski, gleba mułowo-murszowa, zwarcie warstwy C – 95%, D – 80%, **ChCl**. *Nardo-Callunetea*: *Pedicularis sylvatica* +2, *Nardus stricta* 3.3, *Potentilla erecta* 3.2, *Agrostis capillaris* +2, *Veronica officinalis* +1, *Luzula campestris* +1, *L. multiflora* r.1, *Carex pilulifera* +2, **ChCl**. *Molinio-Arrhenatheretea*: *Festuca pratensis* 2.2, *Juncus conglomeratus* 2.2, *Festuca rubra* 1.2, *Holcus lanatus* 1.2, *Lotus corniculatus* 1.2, *L. uliginosus* r.1, *Rumex acetosa* +1, *Lychnis flos-cuculi* r.1, *Lysimachia vulgaris* 1.2, *Dactylis glomerata* r.1, *Deschampsia caespitosa* r.2, *Climacium dendroides* +1, **ChCl**. *Scheuchzerio-Caricetea nigrae*: *Viola palustris* 1.2, *Ranunculus flammula* r.1, *Carex echinata* r.1, **ChCl**. *Vaccinio-Piceetea*: *Pinus sylvestris* (C) r.1. **Inne**: *Carex ovalis* r.2, *Polytrichum commune* 3.4, *Frangula alnus* (C) r.1, *Briza media* +1, *Galium mollugo* r.1, *Carex panicea* +1.

Na stanowisku stwierdzono 18 osobników, z czego 12 w obrębie badanego płatu. Zarastanie łąki na skutek zaprzestania jej użytkowania przez *Betula pendula*, *Alnus glutinosa*, *Pinus sylvestris* i *Frangula alnus*, doprowadzić może w niedługim czasie do wyginięcia

Ryc. 1. Lokalizacja stanowiska *Pedicularis sylvatica* L.

Fig. 1. Locality of *Pedicularis sylvatica* L.

gnidosza na tym terenie. Dlatego proponuje się objąć to niewielkie powierzchniowo stanowisko konkretną formą ochrony typu użytku ekologicznego.

Podziękowania. Autorzy serdecznie dziękują: Doktor Marcie Mierzeńskiej (Instytut Botaniki UJ) za oznaczenie mchów, Doktorowi Janowi Gąsiorowi (Zakład Gleboznawstwa i Chemii Środowiska UR) za określenie typu i podtypu gleby, Doktorowi hab. Krzysztofowi Oklejewiczowi (Zakład Botaniki UR) za cenne uwagi podczas przygotowania pracy.

Summary. New locality of *Pedicularis sylvatica* (Scrophulariaceae) in the Kolbuszowa Plateau (SE Poland). The species has got 2 localities until now. The new locality has been found in Bratkowice (ATPOL square FF 5321). The population consists of 18 specimens growing at the edge of water-meadow of the *Nardo-Callunetea* class. The existence of *Pedicularis sylvatica* in this area is at risk.

LITERATURA

- DUBIEL E., LOSTER S., ZAJĄC E. U. & ZAJĄC A. 1979. Flora Płaskowyżu Kolbuszowskiego. Materiały do Atlasu rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. – Zesz. Nauk. Uniw. Jagiell., Pr. Bot. 7: 1–218.
- KARCZMARZ K. & PACZOS S. 1977. Zależność rozmieszczenia subatlantyckich i pseudoatlantyckich roślin od stosunków opadowych w Kotlinie Sandomierskiej i na zachodniej krawędzi Rostocza. – Rocznik Przemyski 17–18: 277–340.

MATUSZKIEWICZ W. 2006. Przewodnik do oznaczania zbiorowisk roślinnych Polski. s. 537. Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

ROZPORZĄDZENIE Ministra Środowiska z dn. 9 lipca 2004 r. w sprawie gatunków dziko występujących roślin objętych ochroną (Dz. U. Nr 168, poz. 1764).

ZAJĄC A. & ZAJĄC M. (red.) 2001. Atlas rozmieszczenia roślin naczyniowych w Polsce. s. xii + 714. Nakładem Pracowni Chorologii Komputerowej Instytutu Botaniki Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.

MATEUSZ WOLANIN, *Zakład Botaniki, Uniwersytet Rzeszowski, ul. Cegielniana 12, PL-35-959 Rzeszów, Polska; e-mail: wolaninm@wp.pl*; KATARZYNA FAFAFA, *Przedmieście Czudeckie 289, PL-38-120 Czudec, Polska; e-mail: kafafara@o2.pl*; ANDRZEJ WOJTON, *Katedra Biologii Środowiska, Uniwersytet Rzeszowski, ul. Cegielniana 12, PL-35-959 Rzeszów, Polska; e-mail: wojtoslaw@poczta.fm*

Przyjęto do druku: 22.02.2008 r.

Nowe stanowiska *Ulmus minor* var. *suberosa*, *Cerasus avium*, *Acer campestre*, *Quercus petraea* i *Taxus baccata* w dorzeczu Krutyni (Pojezierze Mazurskie)

Ulmus minor Mill. var. *suberosa*, *Cerasus avium* (L.) Moench, *Acer campestre* L., *Quercus petraea* (Mattusch.) Liebl. i *Taxus baccata* L. to gatunki drzew ciepłolubnych w warunkach klimatycznych Pojezierza Mazurskiego. Wszystkie osiągają tu północno-wschodnią lub północną granicę zasięgu nie tylko w granicach Polski (ZAJĄC & ZAJĄC 2001), ale także w tej części Europy. Na szczególną uwagę zasługują skupienia tych drzew, które są pochodzenia naturalnego. W dorzeczu Krutyni, w rejonie miejscowości Ukta (kwadrat ATPOL EB) mamy do czynienia ze stanowiskami wymienionych na wstępie gatunków, które rozprzestrzeniają się bez udziału człowieka. Nomenklaturę taksonów podano według MIRKA i in. (2002).

Ulmus minor var. *suberosa* – Kilkanaście osobników korkowej odmiany wiązu polnego, rośnie między Nową Uktą a zwartym kompleksem północnej części Puszczy Piskiej. Drzewa mają od 20 cm do 90 cm obwodu na wysokości 1,3 m. Do początku lat 90. XX w. w północnej części Nowej Ukty rosły trzy większe drzewa, jedno o obwodzie ok. 300 cm i 30 m wysokości oraz dwa pozostałe o obwodzie ok. 100 cm. Obumarły porażone przez grafiozę – chorobę naczyniową wiązów (*Graphiumulmi*). Z obecnie rosnącego największego okazu odroślowego, miejscowe Nadleśnictwo w Rucianem-Nidzie pobiera nasiona do celów szkółkarskich. Oprócz powyższego stanowiska istnieje drugie skupienie tej odmiany wiązu polnego, pomiędzy Uktą a Gałkowem, składające się z kilkunastu młodych okazów, mających od 15 cm do 25 cm obwodu; (EB59) (Ryc. 1).

Cerasus avium – Skupienie ok. 20 drzew dzikiej czereśni, rośnie ok. 1 km na E od Nowej Ukty w młodym drzewostanie brzoźowo-sosnowym z domieszką jesionu wyniosłego *Fraxinus excelsior*. Drzewa mają od 30 cm do 60 cm obwodu i są przebadane pod kątem cech dendrologicznych jako typowych dla tego gatunku. Stąd miejscowe Nadleśnictwo Maskulińskie w Rucianem-Nidzie pobiera materiał do celów szkółkarskich; (EB59) (Ryc. 1).